

Просвітницька інтернет-програма

“МОЛЮСКИ”

Лабораторії малакології
Державного природознавчого музею Н

Дітям про молюсків

Розповідь № 7

Маленькі мешканці наших водойм: затворки

Маленькі мешканці наших водойм: затворки

На жаль, люди найчастіше цікавляться великими тваринами. Серед ссавців вони надають перевагу гривастим левам, а не крихітним землерийкам, ціла компанія яких з легкістю могла би сховатися в одному вусі «царя звірів». Хоча для здобичі свого розміру землерийки – люті та ненажерливі хижаки. Коли заходить мова про птахів, найчастіше згадують лелек, орлів, лебедів та інших великих пернатих, а не синиць, горобців або крихітне волове очко розміром з волоський горіх.

Затворки звичайні

На запитання, які равлики мешкають у наших прісних водоймах, більшість людей зможе пригадати лише ставковиків і катушок. Хоча й серед них є досить багато дрібних видів, які відносно рідко потрапляють на очі людям. А загалом розміри більшості наших прісноводних равликів не перевищують одного сантиметра. Проте дрібні розміри не роблять їх менш цікавими та оригінальними.

Давайте познайомимося з цікавими крихітками – затворками. Де їх можна побачити? У теплу пору року ходімо на берег найближчого ставка або річки та оглянемо водну рослинність на мілководді. Тут зазвичай можна побачити найрізноманітніших молюсків, великих і маленьких. Черепашки затворок невеликі, не більше півсантиметра в діаметрі. У наших прісних водоймах зустрічається декілька видів затворок, найчастіше – затворка звичайна. Форма її черепашки наближається до кулястої, в інших видів – більш або менш сплюснена, до зовсім плоскої у затворки плоскої. Черепашки затворки плоскої за формою нагадують черепашки дрібних катушок, проте їх отвір закривається спеціальною роговою кришечкою (звідси й походить їх назва). Катушки такої кришечки не мають.

Черепашки затворки плоскої

Затворка вибирається з черепашки

Ще одна відмінність затворок і катушок: затворки дихають за допомогою пір'ястої зябри, катушки належать до легеневих молюсків. Аби краще роздивитися загальний вигляд затворки, можна опустити знайдених при березі молюсків у невелику ємність з водою (тільки не забудьте потім випустити своїх «бранців» на волю!). Потурбовані тваринки швидко втягнуться до своїх черепашок та закриють вхід до них кришечками. Проте невдовзі молюски почнуть поступово вибиратися зі своїх «фортець», і ви зможете побачити вже згадану пір'ясту зябру, досить довгий смішний хоботок, пару довгих тонких щупалець, розташовані біля їх основи очі. Нога, за допомогою якої молюск

пересувається, також цікава: спереду вона розщеплена (інколи здається, що

моллюск має спереду якісь кліщі), ззаду – плавно заокруглена та майже зовсім прозора. Правда, аби добре роздивитися усе це, потрібно мати або дуже добрий зір, або скористатися ручною лупою. Ще один шлях: спробувати сфотографувати затворок фотоапаратом, не забувши включити режим макрозйомки. Якщо вам пощастить, ви зможете отримати кумедні “портрети” цих маленьких створінь.

Крім пари щупалець, затворки мають ще один довгий щупальцеподібний відросток поблизу зябри. Навіщо він тваринам, точно не відомо.

Затворка звичайна

Одні вважають, що цим відростком затворки осягають навколишні предмети. Інші – що моллюски чистять ним свою зябру. Не виключено, що праві й ті, й інші, а загадковий відросток може виконувати різні функції.

Чим живляться затворки? Одноклітинними водоростями, бактеріями, мікроскопічними органічними рештками, які залишаються від відмерлих рослинних або тваринних організмів. Вони можуть збирати свою поживу або на поверхні донного мулу, або на водних рослинах, яких особливо багато на мілководді. А самими затворами залюбки харчуються різні прісноводні риби. Ці моллюски не люблять швидкої течії, тому в річках оселяються у прибережній зоні, де рух води не такий сильний. Затворки можуть триматися на різній глибині: від 10-20 см до 80 м.

Н. В. Гураль-Сверлова

Затворка звичайна